

Brussel[...]
(OR. en)

7582/22

UK 55

BEGELEIDENDE NOTA

van:	de secretaris-generaal van de Europese Commissie, ondertekend door mevrouw Martine DEPREZ, directeur
ingekomen:	24 maart 2022
aan:	de heer Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, secretaris-generaal van de Raad van de Europese Unie
nr. Comdoc.:	COM(2022) 126 final
Betreft:	VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD over de uitvoering en toepassing van de handels- en samenwerkingsovereenkomst tussen de Europese Unie en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland 1 januari – 31 december 2021

Hierbij gaat voor de delegaties document COM(2022) 126 final.

Bijlage: COM(2022) 126 final

Brussel, 24.3.2022
COM(2022) 126 final

**VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE
RAAD**

**over de uitvoering en toepassing van de handels- en samenwerkingsovereenkomst tussen
de Europese Unie en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland
1 januari – 31 december 2021**

Verslag van de Europese Commissie aan het Europees
Parlement en de Raad over de uitvoering en toepassing van
de handels- en samenwerkingsovereenkomst tussen de
Europese Unie en het Verenigd Koninkrijk van Groot-
Brittannië en Noord-Ierland
1 januari – 31 december 2021

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	3
2. Institutioneel kader	4
3. Handhavingsinstrumenten en geschillenbeslechting	5
4. Handel in goederen.....	6
5. Diensten en investeringen, digitale handel, intellectuele eigendom, overheidsopdrachten en kleine en middelgrote ondernemingen	10
6. Energie.....	14
7. Gelijk speelveld voor open en eerlijke concurrentie en duurzame ontwikkeling.....	14
7.1. Arbeids- en sociale normen, milieu en klimaat, duurzame ontwikkeling.....	15
7.2. Subsidiecontrole	16
8. Vervoer.....	17
9. Visserij	18
10. Coördinatie van de sociale zekerheid	18
11. Samenwerking op het gebied van rechtshandhaving en justitiële samenwerking in strafzaken .	19
12. Deelname aan EU-programma's	20
13. Conclusies.....	20

1. Inleiding

De handels- en samenwerkingsovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, enerzijds, en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland (hierna “het Verenigd Koninkrijk” genoemd), anderzijds¹ is op 30 december 2020 ondertekend. Zij werd voorlopig van kracht op 1 januari 2021. Na voltooiing van de ratificatieprocessen in de EU en het Verenigd Koninkrijk is de overeenkomst op 1 mei 2021 formeel in werking getreden.

De handels- en samenwerkingsovereenkomst legt een brede basis voor de betrekkingen tussen de partijen over een breed spectrum van gebieden, waaronder handel, vervoer, visserij, rechtshandhaving en justitiële samenwerking in strafzaken, thematische samenwerking en deelname aan EU-programma's. Zij wordt onderbouwd door bepalingen die zorgen voor een gelijk speelveld, duurzame ontwikkeling en eerbiediging van de grondrechten, alsook regelingen inzake goed bestuur en geschillenbeslechting.

Van de vrijhandelsovereenkomsten van de EU met niet-EU-landen is deze handels- en samenwerkingsovereenkomst uniek in die zin dat zij met een voormalige lidstaat is gesloten. Als gevolg daarvan zijn de voorwaarden voor handel en samenwerking die in de handels- en samenwerkingsovereenkomst zijn vastgesteld, beperkter dan die welke golden tot eind 2020, toen de in het Terugtrekkingsakkoord² vastgestelde overgangperiode afliep. Dit is een onvermijdelijk gevolg van het feit dat het Verenigd Koninkrijk de douane-unie van de EU en de interne markt heeft verlaten.

Het doel van de EU is een stabiele en positieve relatie met het Verenigd Koninkrijk tot stand te brengen. Hoewel er goede vooruitgang is geboekt bij het opzetten van de samenwerkingsstructuren die in de handels- en samenwerkingsovereenkomst zijn vastgelegd, blijven er nog enkele uitdagingen bestaan. Er zijn ook aanhoudende moeilijkheden in verband met de bredere betrekkingen met het Verenigd Koninkrijk, met name die welke verband houden met de uitvoering van het protocol inzake Ierland en Noord-Ierland in het kader van het Terugtrekkingsakkoord.

Dit is het eerste verslag over de uitvoering en toepassing van de handels- en samenwerkingsovereenkomst, zoals vereist bij artikel 2, lid 4, van Besluit (EU) 2021/689 van de Raad van 29 april 2021.³ In het verslag wordt een overzicht gegeven van de stand van zaken met betrekking tot een aantal gebieden die onder de handels- en samenwerkingsovereenkomst vallen, tijdens het eerste jaar van de toepassing van deze

¹ Handels- en samenwerkingsovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, enerzijds, en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland, anderzijds (PB L 149/10) [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:22021A0430\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:22021A0430(01)&from=EN)

² Akkoord inzake de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland uit de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (2019/C 384 I/01) [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:12019W/TXT\(02\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:12019W/TXT(02)&from=EN)

³ Besluit (EU) 2021/689 van de Raad van 29 april 2021 betreffende de sluiting, namens de Unie, van de Handels- en samenwerkingsovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, enerzijds, en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland, anderzijds, en van de Overeenkomst tussen de Europese Unie en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland inzake beveiligingsprocedures voor de uitwisseling en bescherming van gerubriceerde gegevens (PJ L149/2) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021D0689&from=NL>

overeenkomst. In het verslag wordt ook getracht het effect van de handels- en samenwerkingsovereenkomst te kwantificeren met gegevens, indien deze beschikbaar zijn.

2. Institutioneel kader

De handels- en samenwerkingsovereenkomst bevat een eigen institutioneel kader om de uitvoering ervan te controleren en te vergemakkelijken. Deze structuur is met succes ingevoerd in 2021 en is nu volledig operationeel.

De Partnerschapsraad, die toezicht houdt op de uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst op politiek niveau, is voor het eerst bijeengekomen op 9 juni 2021. De partijen bespraken onder meer visserij, non-discriminatie in de werkgerelateerde visumleges, rechtshandhaving en justitiële samenwerking, alsmede de deelname van het Verenigd Koninkrijk aan EU-programma's.⁴ Er kon echter geen overeenstemming worden bereikt over een gezamenlijke verklaring omdat het Verenigd Koninkrijk weigerde te verwijzen naar de volledige uitvoering van het Terugtrekkingsakkoord als voorwaarde voor een solide toekomstige relatie.⁵

Alle gemengde organen die de Partnerschapsraad bijstaan in aangelegenheden die onder de handels- en samenwerkingsovereenkomst vallen, met inbegrip van het Comité voor het handelspartnerschap en de elf gespecialiseerde handelscomités, die zijn werkzaamheden op specifieke gebieden ondersteunen, hebben in 2021 vergaderingen gehouden:

- Gespecialiseerd Comité voor coördinatie van de sociale zekerheid (6 juli 2021);
- Gespecialiseerd Comité voor energie (14 juli 2021);
- Gespecialiseerd Comité voor visserij (20 juli en 27 oktober 2021);
- Gespecialiseerd Handelscomité voor sanitaire en fytosanitaire maatregelen (22–23 september 2021);
- Gespecialiseerd Handelscomité voor douanesamenwerking en oorsprongsregels (7 oktober 2021);
- Gespecialiseerd Handelscomité voor goederen (8 oktober 2021);
- Gespecialiseerd Handelscomité voor diensten, investeringen en digitale handel (11 oktober 2021);
- Gespecialiseerd Handelscomité voor overheidsopdrachten (12 oktober 2021);
- Gespecialiseerd Handelscomité voor een gelijk speelveld voor open en eerlijke mededinging en duurzame ontwikkeling (12 oktober 2021);
- Gespecialiseerd Handelscomité voor intellectuele eigendom (13 oktober 2021);
- Gespecialiseerd Handelscomité voor samenwerking op regelgevingsgebied (13 oktober 2021);
- Gespecialiseerd Comité voor het luchtvervoer (14 oktober 2021);
- Gespecialiseerd Handelscomité voor technische handelsbelemmeringen (15 oktober 2021);

⁴ Agenda's en notulen van de vergaderingen van de Partnerschapsraad en de comités: https://ec.europa.eu/info/strategy/relations-non-eu-countries/relations-united-kingdom/eu-uk-trade-and-cooperation-agreement/meetings-eu-uk-partnership-council-and-specialised-committees-under-trade-and-cooperation-agreement_en

⁵ Verklaring van de Europese Commissie naar aanleiding van de eerste vergadering van de Partnerschapsraad: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/20210609_unilateral_pc_statement_002_final.pdf

- Gespecialiseerd Comité voor rechtshandhaving en justitiële samenwerking (19 oktober 2021);
- Comité voor het handelspartnerschap (16 november 2021);
- Gespecialiseerd Comité voor de veiligheid van de luchtvaart (23 november 2021);
- Gespecialiseerd Comité voor het wegvervoer (24 november 2021);
- Gespecialiseerd Handelscomité voor administratieve samenwerking inzake btw en inning van belastingen en rechten (15 december 2021), en
- Gespecialiseerd Comité voor de deelname aan programma's van de Unie (21 december 2021).

Overeenkomstig de overeengekomen regelingen werd de EU in deze vergaderingen vertegenwoordigd door de Europese Commissie, terwijl de namens de EU in te nemen standpunten met de Raad werden gecoördineerd. Vertegenwoordigers van de lidstaten namen deel aan de vergaderingen als onderdeel van de EU-delegatie. Het Europees Parlement werd op de hoogte gebracht van de activiteiten van de gemengde organen.

Er werden ook stappen ondernomen om parlementaire samenwerking tussen de EU en het Verenigd Koninkrijk tot stand te brengen. De partijen zijn het erover eens dat de Parlementaire Partnerschapsassemblee (de assemblee) die in de handels- en samenwerkingsovereenkomst is opgericht, zal bestaan uit respectievelijk 35 leden van het Europees Parlement en het parlement van het Verenigd Koninkrijk. De EU-delegatie in de assemblee werd in oktober 2021 goedgekeurd.⁶ De assemblee zal haar werkzaamheden in 2022 aanvatten.

Ook het proces om het maatschappelijk middenveld te betrekken bij de uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst is begonnen. De Commissie en het Verenigd Koninkrijk hebben informele overeenstemming bereikt over de operationele richtsnoeren voor het forum van het maatschappelijk middenveld. Deze richtsnoeren moeten door de Partnerschapsraad worden goedgekeurd om de werking van het forum van het maatschappelijk middenveld te kunnen opstarten.⁷ De interne adviesgroep van de EU is ook opgericht om een bredere dialoog mogelijk te maken over de aangelegenheden die onder de handels- en samenwerkingsovereenkomst vallen. De interne adviesgroep wordt ondersteund door het Europees Economisch en Sociaal Comité, dat vergaderingen coördineert en contacten onderhoudt met partners uit het maatschappelijk middenveld. De eerste vergadering van de interne adviesgroep vond plaats op 25 november 2021.⁸

3. Handhavingsinstrumenten en geschillenbeslechting

Naar aanleiding van verzoeken van de lidstaten heeft de Commissie een centraal punt⁹ opgezet waar belanghebbenden klachten in verband met de uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst kunnen registreren. Bedrijven, ngo's, werkgevers, vakbonden en het grote publiek in de EU kunnen dit systeem als eerste aanspreekpunt gebruiken om problemen in verband met de uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst te

⁶ Zie: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0398_NL.pdf

⁷ Informatie over de vergaderingen van het forum van het maatschappelijk middenveld zal beschikbaar zijn op <https://trade.ec.europa.eu/dialogue/index.cfm>

⁸ <https://www.eesc.europa.eu/en/tags/international-trade?page=1>

⁹ https://ec.europa.eu/assets/sg/complaint_eu_uk_tca/complaints_nl/index.html

melden. Het centrale punt is gekoppeld aan de bestaande instrumenten die de Commissie heeft ontwikkeld, zoals de onestopshop voor de registratie van handelsgerelateerde klachten, met inbegrip van markttoegangsproblemen, het gelijke speelveld of duurzame ontwikkeling. Deze instrumenten weerspiegelen de grotere inspanningen van de Commissie om de handhaving en uitvoering van haar internationale overeenkomsten te versterken.

Om handhavingsmaatregelen in werking te kunnen laten treden, heeft de Commissie bovendien voorstellen gedaan¹⁰ voor de vaststelling van unilaterale en handhavingsmaatregelen, ter vervanging van de bevoegdheid waarin Besluit (EU) 2021/689 van de Raad¹¹ betreffende de sluiting van de handels- en samenwerkingsovereenkomst voorziet.

In 2021 heeft geen van de partijen om overleg of de instelling van een scheidsgerecht verzocht overeenkomstig de regels inzake geschillenbeslechting van de handels- en samenwerkingsovereenkomst. In het kader van de uitvoering van deze regels heeft de EU op 14 december 2021 formeel personen voorgesteld die bereid en in staat zijn lid te zijn van een scheidsgerecht.¹²

4. Handel in goederen

Aan het einde van de overgangperiode splitsten het Verenigd Koninkrijk en de EU zich op in twee afzonderlijke douanegebieden, en twee afzonderlijke goederenmarkten, elk met een eigen regelgevingsstelsel, die onvermijdelijk handelsbelemmeringen opwerpen.

Hoewel de handels- en samenwerkingsovereenkomst voorziet in handel zonder tarieven en contingenten voor alle invoer tussen de partijen, is de handel in goederen zonder wrijving beëindigd en zijn er weer non-tarifaire belemmeringen ontstaan. Vanaf 2021 is alle uitvoer van het Verenigd Koninkrijk naar de EU onderworpen aan douaneprocedures en -controles. Zendingen van agrolevensmiddelen moeten vergezeld gaan van een gezondheidscertificaat en aan de grenscontroleposten van de lidstaten sanitaire en fytosanitaire (SPS) inspecties ondergaan. Bovendien moeten alle goederen voldoen aan verschillende voorschriften en regelgeving, aangezien het beginsel van wederzijdse erkenning niet langer van toepassing is.

¹⁰ Voorstel voor een Verordening van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van regels voor de uitoefening van de rechten van de Unie bij de uitvoering en handhaving van het Akkoord inzake de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland uit de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en van de Handels- en samenwerkingsovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, enerzijds, en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland, anderzijds (COM(2022) 89), en het voorstel voor een verordening van de Raad tot vaststelling van regels voor de uitoefening van de rechten van de Gemeenschap bij de uitvoering van de Handels- en samenwerkingsovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, enerzijds, en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland, anderzijds (COM(2022) 100).

¹¹ Besluit (EU) 2021/689 van de Raad van 29 april 2021 betreffende de sluiting, namens de Unie, van de Handels- en samenwerkingsovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, enerzijds, en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland, anderzijds, en van de Overeenkomst tussen de Europese Unie en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland inzake beveiligingsprocedures voor de uitwisseling en bescherming van gerubriceerde gegevens (PB L 149/2) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021D0689&from=NL>

¹² https://ec.europa.eu/info/system/files/ares_20217728182_letter_from_vice-president_sefcovic_to_the_united_kingdom_minister_of_state_lord_frost_signed.pdf

Bovendien moeten goederen die tussen beide partijen worden verhandeld, voldoen aan de oorsprongsregels die in de handels- en samenwerkingsovereenkomst zijn vastgesteld om in aanmerking te kunnen komen voor een preferentiële behandeling met 0 % van de douanerechten. De oorsprong van een goed bewijzen, kan omslachtig zijn, met name als bedrijven componenten uit verschillende landen betrekken. Om de toepassing van preferentiële behandeling te vergemakkelijken, heeft de Commissie wetgeving¹³ aangenomen waarin een overgangperiode wordt vastgesteld waarbinnen EU-uitvoerders attesten van oorsprong op basis van leveranciersverklaringen kunnen afgeven, zelfs zonder volledige documentatie, op voorwaarde dat zij deze vóór eind 2021 hebben. Vanaf 2022 zijn standaardvereisten voor het opstellen van attesten van oorsprong van toepassing. Wat de EU-invoer uit het Verenigd Koninkrijk betreft, werd meer dan 80 % van de goederen in aanmerking genomen voor een preferentiële behandeling. De Commissie zorgt samen met de lidstaten voor de correcte toepassing van de oorsprongsregels en verstrekt richtsnoeren en toelichtingen aan douaneautoriteiten en bedrijven.

Hoewel er geen douanerechten van toepassing zijn op van oorsprong zijnde goederen, hebben bedrijven op grote schaal melding gemaakt van verstoringen in de toeleveringsketens. De moeilijkheden waarmee bedrijven in de EU worden geconfronteerd, zijn in overeenstemming met wat te verwachten viel, namelijk:

- hogere kosten als gevolg van dubbele regelgeving en bijkomende formaliteiten;
- vertragingen aan de grens als gevolg van nieuwe procedurevereisten, en
- moeilijkheden bij het naleven van wijzigende invoervoorschriften.

De Commissie heeft alles in het werk gesteld om de lidstaten en de bedrijven in de EU te helpen wegwijs te worden in de nieuwe omgeving. Zo werden voor de SPS-vereisten, waar zich begin 2021 bepaalde problemen voordeden, bijvoorbeeld onmiddellijk richtsnoeren verstrekt voor de correcte toepassing van de SPS-voorschriften. Op het gebied van douane zijn richtsnoeren over de oorsprongsregels en andere douanegerelateerde kwesties gepubliceerd, samen met controlelijsten en andere relevante informatie.¹⁴ Als gevolg daarvan daalde het aantal problemen op beide gebieden aanzienlijk naarmate het jaar vorderde. Van zijn kant heeft het Verenigd Koninkrijk de uitvoering van de douane- en SPS-vereisten voor invoer uit de EU in 2021 herhaaldelijk uitgesteld. De uitvoering van deze formaliteiten startte in januari 2022 en verloopt in fasen tot oktober 2022, volgens de gefaseerde aanpak die is vastgesteld in het Border Operating Model. De toepassing ervan kan voor EU-uitvoerders en lidstaten een uitdaging vormen vanwege de logistieke gevolgen van de nieuwe procedures, met name de noodzaak om de vereiste verklaringen en bewijsstukken in te dienen voordat goederen van EU-havens naar het Verenigd Koninkrijk worden verzonden, alsook de complexiteit van het door het Verenigd Koninkrijk ingevoerde IT-systeem.

De Commissie onderhoudt nauw contact met de lidstaten om ervoor te zorgen dat hun administraties en bedrijven goed voorbereid zijn. De relevante informatie is ook beschikbaar op de website van de Commissie.¹⁵ Om de handel in goederen die onder de SPS-vereisten vallen, te vergemakkelijken, zijn elektronische modelgezondheidscertificaten voor uitvoer

¹³ Uitvoeringsverordening (EU) 2020/2254 van de Commissie van 29 december 2020 betreffende het opstellen van attesten van oorsprong op basis van de leveranciersverklaringen voor preferentiële uitvoer naar het Verenigd Koninkrijk tijdens een overgangperiode (PB L 446/1) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R2254&from=NL>

¹⁴ https://ec.europa.eu/taxation_customs/customs-4/international-affairs/third-countries/united-kingdom_en

¹⁵ https://ec.europa.eu/taxation_customs/customs-4/international-affairs/third-countries/united-kingdom/new-import-formalities-bring-goods-eu-uk-1-january-2022_en

naar Groot-Brittannië ter beschikking gesteld van alle lidstaten en heeft de Commissie besprekingen gevoerd met de autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk over de aanvaarding ervan.

Hoewel het nog te vroeg is om de volledige economische impact van de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk uit de interne markt van de EU in kaart te brengen, blijkt uit de meest recente gegevens dat de handelsstromen tussen de EU en het Verenigd Koninkrijk in 2021 gedeeltelijk zijn gestabiliseerd na een eerste afname na het einde van de overgangperiode. Zij bleven echter lager dan in 2019 en eerder.

Wat de handel in goederen betreft, schat Eurostat voor 2021 146 miljard EUR aan EU-invoer uit het Verenigd Koninkrijk, wat een duidelijke daling is ten opzichte van 2020 (-13,6 %) en 2019 (-24,8 %). De uitvoer van de EU naar het Verenigd Koninkrijk wordt geraamd op 283 miljard EUR, een stijging van 1,9 % ten opzichte van 2020, maar nog steeds 11,4 % lager dan in 2019.

Uit tabel 1 blijkt dat zowel de EU-invoer als -uitvoer van goederen van en naar de rest van haar partners in 2021 sterk is toegenomen ten opzichte van 2020 (respectievelijk +27 % en +14,6 %) en boven het niveau van 2019, vóór de pandemie ligt (12,5 % voor invoer en 4,7 % voor uitvoer), terwijl de handel met het Verenigd Koninkrijk nog ver verwijderd is van het niveau van vóór de pandemie.

Vooraf machines en transportmiddelen, die een relevant aandeel van de bilaterale handel vertegenwoordigen, werden getroffen. De EU-invoer uit het Verenigd Koninkrijk in deze sector nam in 2021 af met 26,2 % ten opzichte van 2020 en met 37,9 % ten opzichte van 2019. De EU-uitvoer nam in 2021 af met 3,1 % ten opzichte van 2020 en met 20,5 % ten opzichte van 2019. Wat absolute cijfers betreft, lag de EU-invoer en -uitvoer van machines en transportmiddelen van en naar het Verenigd Koninkrijk in 2021 meer dan 52 miljard EUR onder het niveau dat in 2019 werd opgetekend.¹⁶

¹⁶ Statistieken die de EU-handel met het Verenigd Koninkrijk meten, werden vanaf 1 januari 2021 beïnvloed door een grote verandering, toen op enquêtes gebaseerde statistieken die worden gebruikt om de handel binnen de EU te meten, werden vervangen door douanestatistieken die het land van oorsprong en niet het land van verzending meten. Het is waarschijnlijk dat (een deel van) de verliezen in de EU-handel met het Verenigd Koninkrijk werden gecompenseerd door handelswinsten met andere niet-EU-landen. In deze fase is het niet mogelijk om dit statistische effect te kwantificeren.

Tabel 1. Goederenhandel in de EU27 in 2021 per partner en per SITC-sector in vergelijking met voorgaande jaren

	EU-invoer	% verandering ten opzichte van		EU-uitvoer	% verandering ten opzichte van	
	2021	2020	2019	2021	2020	2019
	miljoen EUR			miljoen EUR		
Handel in de EU27 per partner						
	TOTAAL alle producten					
VK	146 025	-13,6	-24,8	283 589	1,9	-11,4
Buiten de EU27 (m.u.v. VK)	1 965 514	27,0	12,5	1 896 887	14,6	4,7
Handel in de EU27 per SITC-sector						
	Partner: Verenigd Koninkrijk					
0 – Voedsel en levende dieren	9 444	-26,8	-31,5	31 716	-4,5	-3,9
1 – Dranken en tabak	2 637	-9,8	-23,5	6 269	5,1	7,3
2 – Grondstoffen, niet-eetbaar, m.u.v. brandstoffen	4 349	34,1	22,9	9 535	53,9	55,3
3 – Minerale brandstoffen, smeermiddelen en aanverwante materialen	20 913	37,8	-6,5	10 775	92,6	6,9
4 – Dierlijke en plantaardige oliën, vetten en was	451	-21,4	-6,3	1 034	2,6	9,7
5 – Chemicaliën en aanverwante producten, n.e.g.	26 286	-20,8	-20,6	45 316	2,8	-6,8
6 – Gefabriceerde goederen, hoofdzakelijk ingedeeld naar materiaal	16 274	-0,3	-11,9	35 604	11,8	-1,7
7 – Machines en transportmiddelen	42 823	-26,2	-37,9	102 872	-3,1	-20,5
8 – Diverse gefabriceerde goederen	13 917	-36,0	-44,3	33 592	-8,3	-22,1
9 – Handelswaren en transacties, n.e.g.	8 931	83,0	72,7	6 877	-9,6	1,3
Handel in de EU27 per SITC-sector						
	Partner: Buiten de EU27 (m.u.v. VK)					
0 – Voedsel en levende dieren	98 296	8,2	5,1	103 475	5,9	12,2
1 – Dranken en tabak	6 599	4,2	-3,1	34 035	15,5	6,7
2 – Grondstoffen, niet-eetbaar, m.u.v. brandstoffen	87 727	34,3	29,5	53 542	32,2	26,8
3 – Minerale brandstoffen, smeermiddelen en aanverwante materialen	359 916	74,6	5,6	93 312	59,5	-0,1
4 – Dierlijke en plantaardige oliën, vetten en was	13 458	27,2	48,7	6 642	20,0	32,9
5 – Chemicaliën en aanverwante producten, n.e.g.	244 176	22,1	20,9	410 917	12,0	14,7
6 – Gefabriceerde goederen, hoofdzakelijk ingedeeld naar materiaal	222 081	26,8	24,0	203 994	18,4	5,8
7 – Machines en transportmiddelen	627 878	18,5	10,3	727 950	11,3	-1,9
8 – Diverse gefabriceerde goederen	272 572	17,8	8,2	223 366	16,7	4,4
9 – Handelswaren en transacties, n.e.g.	32 811	1,2	24,9	39 655	2,1	-1,3

Bron: Eurostat EXT_ST_EU27_2020SITC 18-Feb-22

5. Diensten en investeringen, digitale handel, intellectuele eigendom, overheidsopdrachten en kleine en middelgrote ondernemingen

Met het einde van de overgangperiode is een einde gekomen aan het vrije verkeer van personen, alsook aan de vrijheid van dienstverlening, kapitaalverkeer en vestiging, wat heeft geleid tot een ingrijpende wijziging van de manier waarop de dienstverleners van beide partijen toegang hebben tot elkaars markten. Het verlenen van diensten, dat nu plaatsvindt op niet-EU-basis, is moeilijker geworden. Bedrijven die van plan zijn diensten te leveren, of investeerders die zich op het grondgebied van de andere partij willen vestigen, worden geconfronteerd met nieuwe regelgevende en administratieve belemmeringen. Vergunningen uit de lidstaat van herkomst zijn bijvoorbeeld niet langer geldig in de gastlidstaat, beroepskwalificaties worden niet zo gemakkelijk erkend als binnen de EU en er gelden immigratieregels. Voor dienstverleners in het Verenigd Koninkrijk en investeerders gelden voor elk van de 27 lidstaten verschillende regels.

Hoewel de handels- en samenwerkingsovereenkomst bepalingen bevat die bepaalde toegangsbelemmeringen beperken, bijvoorbeeld door kwantitatieve beperkingen zoals onderzoeken naar de economische behoefte voor investeerders en dienstverleners te verbieden of door te voorzien in een mogelijkheid om beroepskwalificaties te erkennen,¹⁷ is het kader van de handels- en samenwerkingsovereenkomst niet te vergelijken met de vrijheid van vestiging of het verlenen van diensten op de interne markt. De handels- en samenwerkingsovereenkomst voorziet ook in de facilitering van digitale handel en strengere normen voor de bescherming van intellectuele eigendom, alsook in regels inzake toegang tot de respectieve markten voor overheidsopdrachten.

Uit gegevens over de eerste drie kwartalen van 2021 blijkt dat de handel in diensten nog niet is teruggekeerd naar het niveau van vóór de pandemie. Uit tabel 2 blijkt dat, ondanks het herstel ten opzichte van de eerste negen maanden van 2020, de EU-invoer uit het Verenigd Koninkrijk en de rest van de handelspartners veel lager is dan in dezelfde periode in 2019; -9,3 % uit het VK en -8 % ten opzichte van de rest van de wereld. Wanneer de EU-uitvoer in de eerste drie kwartalen van 2021 wordt vergeleken met die van dezelfde periode in 2019, is de afname voor het Verenigd Koninkrijk significanter (-13,2 %) dan voor de rest van de handelspartners van de EU (-4,8 %).

De reissector vertoont geen tekenen van herstel ten opzichte van 2020 en is een van de meest getroffen sectoren. De EU-invoer en -uitvoer van en naar zowel het Verenigd Koninkrijk als de rest van haar handelspartners bevinden zich in de eerste negen maanden van 2021 nog steeds ver onder het niveau van dezelfde periode in 2019.

Ook de handel in vervoersdiensten, bouwdiensten en heffingen voor het gebruik van intellectuele eigendom is zwaar getroffen, maar dit geldt vooral voor de handel tussen de EU en het Verenigd Koninkrijk. De handel tussen de EU en haar andere handelspartners overschrijdt nu het niveau van de eerste negen maanden van 2019. Dit is een indicatie van het effect van de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk uit de EU.

¹⁷ De beroepsorganisaties van beide partijen kunnen de Partnerschapsraad verzoeken erkenning in hun sector goed te keuren.

In 2021 concentreerde de Commissie zich vooral op het wegnemen van belemmeringen in verband met de uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst. Zo konden de immigratieregels van het Verenigd Koninkrijk met betrekking tot het recht van onderaannemers om installatie- en onderhoudsdiensten op zijn grondgebied te verrichten, worden verduidelijkt.

Van haar kant heeft de Commissie voldaan aan de transparantieplichtingen in het kader van de handels- en samenwerkingsovereenkomst. Informatie over het verlenen van diensten door natuurlijke personen is nu openbaar beschikbaar. De Commissie heeft ook voldaan aan haar verplichting om een openbare website te ontwikkelen met informatie over kmo's.¹⁸

De Commissie zal toezicht blijven houden op de uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst op het gebied van diensten en investeringen, digitale handel, intellectuele eigendom, overheidsopdrachten en kmo's en zal blijven aandringen op naleving van de handels- en samenwerkingsovereenkomst. Zij zal samen met de bevoegde autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk een vervolg geven aan toekomstige wetgeving inzake overheidsopdrachten¹⁹, hetgeen bij de belanghebbenden in de EU aanleiding heeft gegeven tot bezorgdheid. De Commissie zal ook nauwlettend blijven toezien op de gevolgen van andere wetgevingsontwikkelingen in het Verenigd Koninkrijk, die gevolgen hebben voor de aangelegenheden die onder de handels- en samenwerkingsovereenkomst vallen.

¹⁸ <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/nl/home>

¹⁹ Zie: <https://www.gov.uk/government/consultations/green-paper-transforming-public-procurement/outcome/transforming-public-procurement-government-response-to-consultation>

Tabel 2. Handel in diensten in de EU27 in de eerste 9 maanden van 2021 per partner en per dienstensector in vergelijking met dezelfde periode in voorgaande jaren

	EU-invoer	<i>% verandering ten opzichte</i>		EU-uitvoer	<i>% verandering ten opzichte</i>	
	jan-sept 2021	<i>van jan-sept</i>		jan-sept 2021	<i>van jan-sept</i>	
	Miljoen EUR	2020	2019	Miljoen EUR	2020	2019
Handel in de EU27 per partner	TOTAAL alle diensten					
VK	114 858	3,9	-9,3	143 253	6,4	-13,2
Buiten de EU27 (m.u.v. VK)	499 174	-4,4	-8,0	574 356	12,3	-4,8
Handel in de EU27 per dienstensector	Partner: Verenigd Koninkrijk					
Veredeling van fysieke input die eigendom is van derden	1 349	1,8	-8,7	3 721	-3,1	-2,9
Onderhouds- en reparatiediensten, n.e.g.	1 414	-6,2	-27,6	1 792	-19,5	-24,9
Vervoer	9 101	-7,9	-27,4	15 534	4,0	-24,9
Reizen	3 934	-33,0	-71,9	9 912	-9,7	-70,2
Bouwnijverheid	1 339	-5,6	-51,4	1 599	-12,8	-57,7
Verzekerings- en pensioendiensten	6 342	25,4	37,8	8 487	35,4	55,8
Financiële diensten	20 121	22,8	19,8	22 693	12,1	11,9
Vergoedingen voor het gebruik van intellectuele eigendom, n.e.g.	9 061	4,0	-21,8	7 267	8,6	-8,4
Telecommunicatie-, computer- en informatiediensten	14 181	2,9	8,3	27 357	9,7	14,7
Andere zakelijke dienstverlening	44 670	4,0	2,5	38 337	4,8	1,8
Persoonlijke, culturele en recreatieve diensten	2 990	4,4	-11,5	2 798	15,8	8,1
Overheidsgoederen en -diensten, n.e.g.	258	-55,6	-64,5	822	13,2	13,5
Niet onderverdeelde diensten	101	-39,4	-27,4	2 936	-1,0	13,3
Handel in de EU27 per dienstensector	Partner: Buiten de EU27 (m.u.v. VK)					
Veredeling van fysieke input die eigendom is van derden	11 556	10,5	14,5	16 907	12,4	8,5
Onderhouds- en reparatiediensten, n.e.g.	8 427	-8,4	-17,3	11 019	-0,9	-11,1
Vervoer	96 165	20,4	1,8	126 803	31,8	8,0
Reizen	26 230	-11,3	-63,6	32 400	-4,5	-66,4
Bouwnijverheid	2 371	1,3	-0,3	5 205	-16,5	-28,3
Verzekerings- en pensioendiensten	12 707	18,4	20,6	11 094	-0,4	3,1
Financiële diensten	38 530	22,7	32,9	42 347	11,3	13,5
Vergoedingen voor het gebruik van intellectuele eigendom, n.e.g.	104 010	21,6	38,4	51 547	-1,8	1,4

Telecommunicatie-, computer- en informatiediensten	43 818	11,6	8,2	119 666	22,0	22,1
Andere zakelijke dienstverlening	148 391	-31,3	-21,8	140 995	4,8	-1,2
Persoonlijke, culturele en recreatieve diensten	4 779	-2,2	-12,6	7 318	5,9	-0,5
Overheidsgoederen en -diensten, n.e.g.	1 984	-11,9	-14,1	3 738	-18,3	-15,3
Niet onderverdeelde diensten	208	-52,8	-50,0	5 319	72,8	63,2

Bron: Eurostat. Betalingsbalans van de Europese Unie en de eurozone – kwartaalgegevens (BPM6) – Geëxtraheerd op 18 februari 2022

6. Energie

Met het einde van de overgangperiode neemt het Verenigd Koninkrijk niet langer deel aan de interne energiemarkt van de EU, met inbegrip van de bijbehorende governance en handelsregelingen. Hoewel de handels- en samenwerkingsovereenkomst bepalingen bevat om de energiestroom te vergemakkelijken, zijn de handelsprocessen ingewikkelder geworden.

De handels- en samenwerkingsovereenkomst maakt de ontwikkeling mogelijk van speciale handelsregelingen voor elektriciteitsstromen tussen de EU en het Verenigd Koninkrijk. In een eerste stap werd de transmissiesysteembeheerders van beide partijen verzocht een kosten-batenanalyse op te stellen. De in mei 2021 gezamenlijk gepresenteerde analyse leverde echter onbevredigende resultaten op die onder meer wijzen op een ernstig risico op marktmanipulatie en -verstoring. De Commissie werkt aan opties en alternatieven om deze verplichting uit te voeren.

De handels- en samenwerkingsovereenkomst voorziet ook in samenwerking bij de ontwikkeling van hernieuwbare offshore-energie, die een sleutelrol zal spelen bij de verwezenlijking van de netto-nuldoelstellingen van beide partijen voor hun broeikasgasemissies. Voortbouwend op de samenwerking op het gebied van energie in de Noordzee zijn in 2021 onderhandelingen gestart met het oog op de ondertekening van een memorandum van overeenstemming tot oprichting van een specifiek forum voor technische besprekingen met het Verenigd Koninkrijk over de ontwikkeling van offshorenetten en het grote potentieel van hernieuwbare energie in het Noordzeegebied.

7. Gelijk speelveld voor open en eerlijke concurrentie en duurzame ontwikkeling

De EU en het Verenigd Koninkrijk zijn in de handels- en samenwerkingsovereenkomst overeengekomen dat handel en investeringen voorwaarden vereisen om een gelijk speelveld en duurzame ontwikkeling te waarborgen. In dit verband moeten alle relevante ontwikkelingen in de wetgeving van het Verenigd Koninkrijk inzake subsidiecontrole, belastingen, arbeids- en sociale normen, milieu en klimaat worden gemonitord en gerapporteerd, zoals vereist overeenkomstig artikel 2, lid 4, van Besluit (EU) 2021/689 van de Raad.

Om toezicht te houden op deze ontwikkelingen maakt de Commissie gebruik van door haar diensten en lidstaten verzamelde informatie, input van EU-belanghebbenden, formele en informele contacten in het kader van internationale en multilaterale fora en gespecialiseerde comités die in het kader van de handels- en samenwerkingsovereenkomst zijn opgericht. De Commissie houdt ook nauwlettend toezicht op de ontwikkeling van wijzigingen in de regelgeving en analyseert verslagen van denktanks, bedrijven, niet-gouvernementele organisaties, media en andere belanghebbenden. De in de handels- en samenwerkingsovereenkomst ingestelde onestopshop²⁰ verschaft de Commissie ook informatie voor haar analyses.

²⁰ De onestopshop is het centrale aanspreekpunt voor in de EU gevestigde belanghebbenden die een klacht willen indienen over markttoegangsproblemen, het gelijke speelveld of niet-naleving van verbintenissen

7.1. Arbeids- en sociale normen, milieu en klimaat, duurzame ontwikkeling

Na zijn terugtrekking uit de EU kondigde het Verenigd Koninkrijk een ingrijpende hervorming van de regelgeving aan als onderdeel van zijn ambitie om *de controle op zijn wetten opnieuw zelf in handen te nemen* en heeft het land een openbare raadpleging over de hervorming van het kader voor betere regelgeving gelanceerd.²¹

Op het gebied van het arbeids- en sociaal beleid kondigde de regering van het Verenigd Koninkrijk haar voornemen aan om één enkel handhavingsorgaan voor arbeidsrechten op te richten, dat tot taak heeft te zorgen voor gecentraliseerd toezicht op de arbeidswetgeving.²² De Commissie volgt deze wetgevingsontwikkeling op de voet, met name wat betreft de bevoegdheden en middelen van het orgaan om haar handhavingsrol te vervullen. Zodra de wet in werking treedt, zal de Commissie nauwlettend toezien op de daadwerkelijke handhaving van de relevante arbeids- en sociale normen, zoals vereist door de handels- en samenwerkingsovereenkomst. De Commissie en het Verenigd Koninkrijk hebben deze kwestie besproken tijdens de eerste vergadering van het Gespecialiseerd Handelscomité voor een gelijk speelveld voor open en eerlijke mededinging en duurzame ontwikkeling, waar beide partijen het erover eens waren dat de rechten van werknemers doeltreffend moeten worden gehandhaafd.

Het Verenigd Koninkrijk heeft ook de Environment Act 2021²³ aangenomen tot oprichting van het Office for Environmental Protection en gericht op specifieke beleidsaspecten in verband met afval, biodiversiteit, luchtkwaliteit, water en instandhouding. In dit geval zal de Commissie ook controleren of het Office over voldoende bevoegdheden en middelen beschikt om de milieuregels doeltreffend te kunnen handhaven, in overeenstemming met de verplichtingen van de handels- en samenwerkingsovereenkomst. Voorts zal de Commissie aandacht besteden aan de effectieve uitvoering van milieuverbintenissen naar aanleiding van de vaststelling van de handeling en de daarop volgende secundaire wetgeving.

De EU-regels voor de chemische sector zijn in 2021 in de nationale wetgeving²⁴ van het Verenigd Koninkrijk opgenomen, met enkele aanpassingen als gevolg van de terugtrekking van het land uit de EU. De Commissie houdt nauwlettend toezicht op de aanpak van het Verenigd Koninkrijk ten aanzien van beperkingen, toelatingen en registraties van chemische stoffen om ervoor te zorgen dat de relevante verplichtingen uit hoofde van de handels- en samenwerkingsovereenkomst worden nageleefd.

Op het gebied van klimaatbescherming heeft het Verenigd Koninkrijk zijn eigen emissiehandelssysteem ingevoerd.²⁵ Het systeem is van toepassing op energie-intensieve industrieën, de elektriciteitsproductiesector en de luchtvaart. Het omvat activiteiten in

inzake handel en duurzame ontwikkeling of het stelsel van algemene preferenties. Meer informatie is te vinden op <https://ec.europa.eu/trade/trade-policy-and-you/contacts/chief-trade-enforcement-officer/>

²¹ Aankondiging van de hervorming van de regelgeving in belangrijke sectoren: <https://www.gov.uk/government/publications/brexit-opportunities-regulatory-reforms>

²² https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/991751/signle-enforcement-body-consultation-govt-response.pdf

²³ <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2021/30/contents/enacted>

²⁴ <https://www.hse.gov.uk/reach/index.htm>

²⁵ <https://www.gov.uk/government/publications/participating-in-the-uk-ets/participating-in-the-uk-ets>

verband met de verbranding van brandstoffen in installaties. In de luchtvaart is het systeem van toepassing op vluchten binnen het Verenigd Koninkrijk, alsook op vluchten naar Gibraltar en de Europese Economische Ruimte. Sinds mei 2021 organiseert het Verenigd Koninkrijk veilingen in verband met de handel in emissierechten. De toewijzingsprijzen lagen tot dusver op een niveau dat vergelijkbaar is met of hoger is dan dat in de EU.

Op grond van artikel 18, lid 2, van het Europees Sociaal Handvest²⁶ moet het Verenigd Koninkrijk de kanselarijrechten, met inbegrip van werkgerelateerde visumleges, afschaffen of verminderen. Tot voor kort paste het Verenigd Koninkrijk een vermindering van 55 GBP toe op de visumleges voor een lang verblijf voor alle werknemers uit de lidstaten die met het Handvest instemden dat in 1961 openstond voor ondertekening. In december 2020 kondigde het Verenigd Koninkrijk aan dat de vermindering vanaf 2021 niet meer van toepassing zou zijn op onderdanen van vijf EU-lidstaten.²⁷ In juli 2021 heeft het Verenigd Koninkrijk kennis gegeven van zijn voornemen om artikel 18, lid 2, van het Europees Sociaal Handvest op te zeggen. In september 2021 besloot het Verenigd Koninkrijk de vermindering van de visumleges voor alle EU-burgers met ingang van februari 2022 te schrappen. De Commissie heeft deze kwestie aan de orde gesteld tijdens de vergaderingen van de Partnerschapsraad en het Gespecialiseerd Handelscomité voor een gelijk speelveld voor open en eerlijke mededinging en duurzame ontwikkeling. Zij toonde zich teleurgesteld over het feit dat het Verenigd Koninkrijk de vermindering van visumleges niet heeft uitgebreid tot burgers van de vijf betrokken EU-lidstaten, maar in plaats daarvan heeft besloten de vermindering volledig te schrappen.

7.2. Subsidiecontrole

In juni 2021 diende de regering van het Verenigd Koninkrijk een Subsidy Control Bill²⁸ in om een wettelijk kader voor toekomstig subsidietoezicht vast te stellen. Het wetsvoorstel voorziet in materiële en handhavingsregels.

Wat de materiële regels betreft, voorziet het wetsvoorstel in een definitie van subsidie en een reeks algemene en specifieke subsidiebeginselen, die zijn gebaseerd op de beginselen van de handels- en samenwerkingsovereenkomst, alsmede op de bepalingen inzake transparantie.

Wat de handhaving betreft, wordt in het wetsvoorstel binnen de autoriteit inzake consument en markt een subsidiëringseenheid opgericht, die de rol zal vervullen van een onafhankelijk orgaan met subsidiecontrolebevoegdheden. Het wetsvoorstel voorziet in een systeem voor subsidiecontrole achteraf, met een aantal elementen vooraf. De Competition Appeal Tribunal zal terugvorderingen kunnen opleggen indien een subsidie onrechtmatig wordt toegekend. Verwacht wordt dat er aanvullende uitvoeringsbepalingen en richtsnoeren zullen worden gepubliceerd. De Commissie zal de ontwikkelingen blijven volgen.

²⁶ Het Europees Sociaal Handvest is een verdrag dat werd gesloten in het kader van de Raad van Europa, dat in 1961 openstond voor ondertekening en in 1965 van kracht werd. Het Handvest werd in 1996 herzien. Het herziene Handvest is in 1999 in werking getreden: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168048b059>

²⁷ Bulgarije, Estland, Litouwen, Roemenië en Slovenië.

²⁸ <https://www.gov.uk/government/collections/subsidy-control-bill>

De Commissie onderzoekt ook de subsidies voor de ondersteuning van hernieuwbare energie in het kader van de “Contracts for Difference”-regeling van het Verenigd Koninkrijk.²⁹ De Commissie uitte haar bezorgdheid over de opname van *het percentage van inhoud met betrekking tot het Verenigd Koninkrijk* in de vragenlijst over het plan betreffende de toeleveringsketen. De Commissie heeft deze kwestie aan de orde gesteld tijdens de vergaderingen van het Gespecialiseerd Handelscomité voor goederen en het Gespecialiseerd Handelscomité voor een gelijk speelveld voor open en eerlijke mededinging en duurzame ontwikkeling, evenals het Comité voor het handelspartnerschap. De Commissie heeft het Verenigd Koninkrijk verzocht informatie over lokale inhoud uit de vragenlijst te verwijderen en de score van de subsidiabiliteitscriteria aan te passen, en aanvullende richtsnoeren te verstrekken om te bevestigen dat de vraag over de inhoud met betrekking tot het Verenigd Koninkrijk is verwijderd en op geen enkele wijze zou worden gescoord, ook in de uitvoeringsfase, waardoor elke rol voor de locatie daadwerkelijk wordt weggenomen.

Het Verenigd Koninkrijk heeft voorgesteld acht vrijhavens³⁰ op te richten, waarvan er twee operationeel zijn geworden in 2021, met specifieke regels zoals maatregelen op het gebied van directe belastingen (bv. belastingverminderingen) en vereenvoudigde douaneprocedures of subsidies ter ondersteuning van handel en investeringen. De Commissie zal toezicht blijven houden op het opzetten en controleren van de naleving van de bepalingen inzake een gelijk speelveld in de handels- en samenwerkingsovereenkomst, met name op het gebied van subsidies en belastingen.

8. Vervoer

Met het einde van de overgangperiode profiteert het Verenigd Koninkrijk niet langer van de interne vervoersmarkt van de EU. Hoewel de handels- en samenwerkingsovereenkomst voorziet in regels voor het behoud van de connectiviteit tussen de EU en het Verenigd Koninkrijk, hebben vervoersmaatschappijen, met name in de luchtvaart en het wegvervoer, veel minder toegangsrechten dan die welke op de interne markt van de EU beschikbaar zijn. Zo kunnen Britse luchtvaartmaatschappijen niet langer geregelde luchtvervoersdiensten tussen lidstaten aanbieden.

De door de partijen overeengekomen wederzijdse rechten op het gebied van luchtvervoer en wegvervoer werden bij de inwerkingtreding van de handels- en samenwerkingsovereenkomst onmiddellijk toegepast en hebben tot dusver geen problemen opgeleverd.

De handels- en samenwerkingsovereenkomst biedt ook de mogelijkheid om bilaterale overeenkomsten te sluiten tussen de lidstaten en het Verenigd Koninkrijk voor luchtvrachtvervoersdiensten in het kader van de zogenoemde “vijfde vrijheid”.³¹ Op grond van de machtiging krachtens artikel 6 van Besluit (EU) 2021/689 van de Raad hebben de volgende lidstaten de Commissie uiterlijk eind 2021 in kennis gesteld van hun overeenkomsten met het Verenigd Koninkrijk: Luxemburg, Malta, Frankrijk, Slowakije, Duitsland, Estland, Tsjechië, Finland, België, Zweden, Denemarken, Bulgarije, Hongarije, Letland, Nederland, Ierland, Cyprus, Griekenland en Litouwen.

²⁹ <https://www.gov.uk/government/publications/contracts-for-difference/contract-for-difference>

³⁰ <https://www.instituteforgovernment.org.uk/explainers/trade-freeports-free-zones>

³¹ Het recht of het voorrecht, met betrekking tot geregelde internationale luchtdiensten, dat door de ene lidstaat aan een andere lidstaat is verleend om op het grondgebied van de eerste lidstaat verkeer dat afkomstig is uit of bestemd is voor een derde lidstaat, neer te zetten en op te nemen.

Wat betreft de luchtwaardigheidscontroles voor luchtvaartuigen, motoren en propellers die op hun grondgebied zijn ontworpen, en de daarmee verband houdende certificeringsprocessen, werden in 2021 15 valideringen voltooid, voornamelijk bestaande uit aanvullende typecertificaten of wijzigingen van de bestaande ontwerpen. Daarvan zijn 13 valideringen verleend door het EU-Agentchap voor de veiligheid van de luchtvaart en twee door de burgerluchtvaartautoriteit van het Verenigd Koninkrijk.

9. Visserij

Met het einde van de overgangsperiode neemt het Verenigd Koninkrijk niet langer deel aan het gemeenschappelijk visserijbeleid van de EU. Hoewel de handels- en samenwerkingsovereenkomst voorziet in wederzijdse toegang tot de wateren van elke partij en in specifieke regels betreffende de toegang tot de wateren van de direct van de Kroon afhankelijke gebieden van het Verenigd Koninkrijk tijdens een aanpassingsperiode, zijn de visserijvoorwaarden voor de vissers van beide partijen ingrijpend gewijzigd.

De Commissie heeft de toegang tot de wateren van het Verenigd Koninkrijk en van de direct van de Kroon afhankelijke gebieden voor het grootste deel van de vissersvloot van de EU veiliggesteld. De toegang van kleinere en vervangende EU-vaartuigen tot de territoriale wateren van het Verenigd Koninkrijk (6-12 mijl) en de wateren van de Kanaaleilanden waarborgen, bleef echter moeilijk. Hoewel aanzienlijke vooruitgang werd geboekt, had een aantal vaartuigen die toegang tot die wateren zochten, aan het einde van het jaar nog geen vergunning ontvangen. De Commissie onderzoekt samen met de betrokken lidstaten de omstandigheden rond elke aangevraagde vergunning die niet is verleend.

De partijen wisselden ook kennisgevingen uit betreffende alle nieuwe beheersmaatregelen, zoals vereist in artikel 496, lid 3, van de handels- en samenwerkingsovereenkomst. De voor beide partijen aanvaardbare tijdschema's en procedures voor dergelijke kennisgevingen zullen door het Gespecialiseerd Comité voor visserij worden ontwikkeld.

De EU en het Verenigd Koninkrijk hebben ook jaarlijks overleg gepleegd over het beheer van gedeelde bestanden. In juni 2021 is overeenstemming bereikt over de totaal toegestane vangsten voor 2021. In december 2021 is overeenstemming bereikt over de totaal toegestane vangsten voor 2022.

10. Coördinatie van de sociale zekerheid

Met het einde van de overgangsperiode is de toepassing van EU-mechanismen voor de coördinatie van de sociale zekerheid in het Verenigd Koninkrijk beëindigd. De handels- en samenwerkingsovereenkomst beperkt de negatieve gevolgen van de bescherming van de socialezekerheidsrechten van personen die zich na 1 januari 2021 tussen de EU en het Verenigd Koninkrijk verplaatsen. Daartoe faciliteert de overeenkomst de coördinatie van de meeste socialezekerheidsvoorzieningen.

De samenwerking op het gebied van de sociale zekerheid is in 2021 goed gevorderd. Er zijn geen structurele problemen vastgesteld met de uitvoering van het protocol betreffende de coördinatie van de sociale zekerheid in het kader van de handels- en samenwerkingsovereenkomst. Voorts heeft het Gespecialiseerd Comité voor coördinatie van de sociale zekerheid wijzigingen van de bijlagen van het protocol goedgekeurd om te

bevestigen dat de lidstaten blijven toestaan dat gedetacheerde werknemers naar of uit het Verenigd Koninkrijk onder specifieke voorwaarden onder de socialezekerheidswetgeving van de zendstaat vallen.

11. Samenwerking op het gebied van rechtshandhaving en justitiële samenwerking in strafzaken

Met het einde van de overgangperiode zijn de regelingen voor samenwerking op het gebied van rechtshandhaving en justitiële samenwerking in strafzaken tussen de EU en het Verenigd Koninkrijk gewijzigd. Zo werden mechanismen op basis van wederzijdse erkenning vervangen door wederzijdse rechtshulp. Bovendien is het Verenigd Koninkrijk niet langer lid van de rechtshandhavinginstanties van de EU en heeft het land beperkte of geen toegang tot EU-databanken. Hoewel de handels- en samenwerkingsovereenkomst voorziet in samenwerking tussen de partijen, wordt deze samenwerking nu uitgevoerd op niet-EU-basis.

In 2021 is de operationele samenwerking met Europol en Eurojust voortgezet, zij het op niet-EU-basis en onder voorbehoud van bilaterale regelingen. Daartoe is op 27 september 2021 een werk- en administratieve regeling met Europol voor de totstandbrenging van samenwerkingsbetrekkingen ondertekend en is de werkregeling met Eurojust op 20 december 2021 ondertekend.

Het Gespecialiseerd Comité voor rechtshandhaving en justitiële samenwerking, dat toezicht houdt op de uitvoering van de samenwerkingsregelingen in het kader van de handels- en samenwerkingsovereenkomst, heeft de overgangperiode voor de evaluatie vooraf van de DNA- en vingerafdrukkenverbindingen van het Verenigd Koninkrijk verlengd.³² Deze overgangperiode kan niet verder worden verlengd na 30 juni 2022, de datum waarop de verbindingen van het Verenigd Koninkrijk moeten zijn geëvalueerd.

Volgens de handels- en samenwerkingsovereenkomst moet het Verenigd Koninkrijk de persoonsgegevens van passagiers verwijderen na hun vertrek uit het land, tenzij uit een risicobeoordeling blijkt dat het nodig is dergelijke gegevens te bewaren. Het Verenigd Koninkrijk mocht gedurende een overgangperiode van één jaar na de inwerkingtreding van de handels- en samenwerkingsovereenkomst van deze verplichting afwijken, in afwachting van de uitvoering van bepaalde technische aanpassingen. De overgangperiode liep af op 31 december 2021. Op 21 december 2021 heeft de Partnerschapsraad, na rekening te hebben gehouden met de door het Verenigd Koninkrijk verstrekte informatie over de waarborgen en maatregelen die zijn genomen om de verwijdering van gegevens mogelijk te maken en gebruik te maken van een machtiging uit hoofde van artikel 552, lid 13, van de handels- en samenwerkingsovereenkomst, het besluit genomen om de overgangperiode in het licht van bijzondere omstandigheden met een extra jaar te verlengen.³³

³² Besluit nr. 1/2021 van het Gespecialiseerd Comité dat is opgericht bij artikel 8, lid 1, punt r), van de handels- en samenwerkingsovereenkomst tussen de EU en het Verenigd Koninkrijk van 28 september 2021 met betrekking tot de verlenging van de in artikel 540, lid 3, van de handels- en samenwerkingsovereenkomst bedoelde periode waarin DNA-profielen en vingerafdrukgegevens kunnen worden uitgewisseld met het Verenigd Koninkrijk.

³³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX%3A22021D2323>

12. Deelname aan EU-programma's

Als gevolg van zijn terugtrekking uit de EU verloor het Verenigd Koninkrijk de toegang tot EU-programma's, met inbegrip van de financiering en uitwisselingsmogelijkheden ervan. Zo komen studenten van hogeronderwijsinstellingen in het land niet langer in aanmerking voor deelname aan het uitwisselingsprogramma in het kader van Erasmus+.

Hoewel het Verenigd Koninkrijk dankzij de handels- en samenwerkingsovereenkomst als geassocieerd land buiten de EU aan bepaalde EU-programma's kan deelnemen, moeten bilaterale protocollen en financiële bijdragen worden vastgesteld. Deze protocollen zijn in 2021 niet aangenomen.

In afwachting van de goedkeuring ervan genieten entiteiten uit het Verenigd Koninkrijk overgangsregelingen die hen in staat stellen een aanvraag in te dienen voor oproepen tot het indienen van voorstellen in het kader van Horizon Europa en de evaluatieprocedures te ondergaan.

Er zij aan herinnerd dat entiteiten uit niet-geassocieerde landen buiten de EU krachtens de Horizon Europa-verordening³⁴ in aanmerking komen voor deelname aan Horizon Europa-projecten zonder EU-financiering te ontvangen. In deze gevallen moeten entiteiten uit derde landen financiële steun uit andere bronnen krijgen.

13. Conclusies

Ondanks de ongekend brede omvang van de handels- en samenwerkingsovereenkomst en de maatregelen ter vergemakkelijking van de handel, is de handels- en samenwerkingsovereenkomst geen vervanging van het EU-lidmaatschap en is dat nooit de bedoeling geweest.

Wat de handel in goederen betreft, worden de douaneprocedures en -controles, de oorsprongsregels om in aanmerking te komen voor de afschaffing van tarieven, of de niet-tarifaire belemmeringen die het gevolg zijn van verschillen in regelgeving, niet afgeschaft. Voor diensten is de door de handels- en samenwerkingsovereenkomst geboden flexibiliteit in de verste verte niet vergelijkbaar met het gemak waarmee diensten op de interne markt van de EU kunnen worden geleverd. Hetzelfde geldt voor alle andere EU-beleidssterreinen die in de handels- en samenwerkingsovereenkomst worden behandeld, van vervoer en energie tot visserij en justitiële samenwerking in strafzaken. Ondanks de handels- en samenwerkingsovereenkomst zijn handel en samenwerking tussen de EU en het Verenigd Koninkrijk complexer en moeilijker geworden in vergelijking met de situatie toen het Verenigd Koninkrijk lid was van de EU.

Aangezien de brexit het einde is van de aanpassing van de regelgeving tussen de EU en het Verenigd Koninkrijk, zijn de lopende en toekomstige wetgevingsontwikkelingen van belang voor de doeltreffende uitvoering van de handels- en samenwerkingsovereenkomst. Daarom is

³⁴ Verordening (EU) 2021/695 van het Europees Parlement en de Raad van 28 april 2021 tot vaststelling van Horizon Europa – het kaderprogramma voor onderzoek en innovatie, tot vaststelling van de regels voor deelname en verspreiding en tot intrekking van de Verordeningen (EU) nr. 1290/2013 en (EU) nr. 1291/2013 (PB L170/1) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R0695&from=NL>

het van cruciaal belang dat het toezicht op de hervorming van de regelgeving van het Verenigd Koninkrijk op de gebieden die onder de handels- en samenwerkingsovereenkomst vallen, blijft bestaan, om ervoor te zorgen de regelgeving niet in strijd is met de bepalingen van de handels- en samenwerkingsovereenkomst en dat EU-bedrijven geen concurrentienadeel ondervinden.

De EU streeft naar een stabiele en positieve relatie met het Verenigd Koninkrijk, dat een belangrijke handelspartner blijft. De kwaliteit van de toekomstige betrekkingen zal echter grotendeels afhangen van de mate waarin het Verenigd Koninkrijk de verbintenissen in het kader van de handels- en samenwerkingsovereenkomst en het Terugtrekkingsakkoord nakomt.